

Není světlo jako světlo – Fête des lumières

Ing. Pavel Sněhota, *Eltodo Osvetlenie*, s. r. o.

Světelná technika a „světlo“ není jen posláním, denní řeholí a neustálým úsilím o zvýšení komfortu a bezpečnosti života při snaze o minimální zatížení okolí, světlo není jen prostředkem na cestě ke zvýraznění dojmu z osvětlovaného předmětu nebo exponátu:

*Světlo je samo o sobě podstatou,
pocitem a emocií...
... je hrou, zábavou a uměním
... samo o sobě a ve své podstatě.
Světlo je živý a éterický organismus...
... světlo je život.*

Projevem samotného života světla je bezesporu jeden z největších festivalů světla na světě, který se koná každý rok v Lyonu – **Fête des lumières**. Pocit, který si člověk z festivalu odnáší, je jen vel-

Obr. 1. Tradiční osvětlení nádvoří radnice Lyonu v roce 2006. Pro projekci byly použity projektor s pevnou hlavou skrze statické filmové pole o rozměrech 15,5 × × 15,5 cm

Obr. 2. Osvětlení parku v roce 2007. Využito je existující veřejné osvětlení s halogenidovými výbojkami dočasně doplněné barevnými filtry a žárovkovými girlandami

mi těžko možné vtěsnat do několika řádků textu. Po opakované návštěvě tohoto festivalu jsem se na základě výzvy redakce časopisu Světlo pokusil tento úžasný zážitek formou článku zprostředkovat čtenářům časopisu.

Historie festivalu

Původ festivalu světla sahá až do roku 1643, kdy Lyonu hrozila epidemie moru.

Radní města přísahali věrnost Panně Marii, pokud jejich město ochrání před zkázou v podobě rychle se šířícího moru. Prosby byly vyslyšeny a město bylo ušetřeno utrpení. Panna Maria se poté stala patronkou města.

Zlomovým rokem samotného festivalu, ale i oslav vděčnosti obyvatel Lyonu za záchranu města se stal rok 1852. V tomto roce měla být 8. září, v den narození Panny Marie, vedle baziliky Notre-Dame

Obr. 3. Prosvětlení sovkultur v roce 2007. K realizaci jsou využity barevné filtry a řídicí jednotka, která ovládá jednotlivé světelné zdroje

de Fourvière na památku a jako poděkování vztyčena její socha. Město však zasáhly povodně, a tak byl plánovaný termín oslav přesunut na 8. listopad, který je považován za neposkvrněné početí Pany Marie. Socha byla vztyčena a obyvatelé Lyonu se těšili na oslavy, jejichž součástí bylo i osvětlení fasády baziliky Notre-Dame de Fourvière a rozsáhlé ohňostroje odpalované z vrcholku hory, na které je bazilika postavena.

V ranních hodinách tohoto významného dne se však strhla bouřka a vedoucí organizace slavností rozhodl vzhledem k hustému dešti o odložení oslav až na následující neděli. Vpodvečer se ale obloha nad městem vyjasnila a obyvatelé Lyonu, kteří oslavy očekávali, se rozhodli rozsvítit světla ve svých oknech. Se zapálenými svíčkami putovali k soše Pany Marie, kterou sami osvětlili loučemi a do

pozdních večerních hodin zpívali píseň Viva Maria.

Tento svátek je významným dnem v historii Lyonu. Obyvatelé v tradici, která začala právě v roce 1852, pokračují. V současnosti je proto každý rok v ulicích města k vidění nejen velké množství zapálených svíček, ale také množství různých projekcí.

Fête des lumières v novém hávu

V posledních desetiletích se během tohoto festivalu ve městě prezentují přední světelní designéři a světelné ateliéry, připravující nejen trvalé instalace osvětlení, ale také, a to především, jednorázové dočasné instalace a audiovizuální projekce. V průběhu festivalu je instalováno téměř 100 různých projekcí a město navštíví až čtyři miliony zájem-

Obr. 4. Sekvence z instalace představující roční období, doprovázené audioefekty; rok 2007. Využití klasických barevných žárovek

ců, kteří se na Fête des lumières každý rok znovu slétají z celého světa. Není divu. Vedle tradičních statických i dynamických instalací a audiovizualizací lze zhlédnout i velmi netradiční interaktivní světelné projekty. Mezi ně se v posledních několika letech mimo jiné zařadilo osvětlení fontány doprovázené audioreprodukci, které reagovalo na pohyb lidí

Obr. 5. Osvětlení fasády nádraží a projekce v oknech v roce 2007. Fasáda je osvětlena halogenidovými výbojkami s barevnými filtry. Pro projekci v oknech byla využita divadelní technika umožňující projekci filmu

v jejím okolí. Kromě toho mohli návštěvníci procházející okolo fontány ovládat dynamiku osvětlení zakrýváním světelných sloupců, které byly snímány světlocitlivými detektory, a následně podle toho byla měněna dynamika osvětlení. V roce 2007 byla přímo na ulici k vidění zajímavá instalace prosvětlené telefonní budky, která byla napuštěna vodou a ve které plavaly pestré rybičky. Pořídit kvalitní fotografie ze stavivu nebylo však vzhledem k velkému davu návštěvníků možné.

Zajímavé setkání

Při loňské návštěvě Fête des lumières se nám podařilo zorganizovat setkání s Alainem Guilhotem, prezidentem Architecture Lumiere. Alain Guilhot je významný světelný designér, který před 30 lety založil společnost Architecture Lu-

miere. Pro Lyon vypracoval první generel osvětlení města již v roce 1989 a dlouhodobě prosazoval zviditelnění města s využitím osvětlení budov a památek. I na jeho popud se začala tvář festivalu Fête des lumières měnit do současné podoby. Alain Guilhot je předním světelným designérem nejen ve Francii, ale jeho významné realizace je možné zhlédnout na věžích Petronas v Kuala Lumpur, Oriental Pearl Tower v Šanghaji a další osvětlení v Dubaji, Bahrajnu, Paříži, Quebecu a na mnoha dalších místech po celém světě. Významnými referencemi jsou i dočasné instalace osvětlení velké čínské zdi nebo příležitostné osvětlení Eiffelovy věže.

Partnerství v projektu

Společnost Eltodo Osvetlenie, s. r. o., je v rámci skupiny Eltodo nepřímou dce-

Obr. 6. Svítící kostky na nábřeží v roce 2007. K osvětlení byla vybrána svítidla s diodami LED, řízená centrální jednotkou pracující s protokolem DMX

Obr. 7. Část z dynamické sekvence z roku 2007 – vývoj světa a lidského rodu

Vydejte se do Lyonu

Pokud vás krátký a stručný popis dění festivalu oslovil, neváhejte a vydejte se do Lyonu. Pocity, které zde prožijete, nelze snadno popsat. Nezapomeňte na včasnou rezervaci ubytování, hotely často bývají vyprodány již půl roku před konáním festivalu.

Troufám si tvrdit, že každý, kdo festival *Fête des lumières* alespoň jednou navštíví, na tento zážitek nezapomene. ☒

Foto: autor

Obr. 8. Výzdoba ulic v roce 2006. Svítidla veřejného osvětlení jsou doplněna barevnými filtry, na fasádách jsou dočasně instalována svítidla s halogenovými výbojkami a barevnými filtry

řinou společností významného partnera festivalu, společnosti Citelum s. a. Je potěšující, že v rámci tohoto partnerství a setkání na festivalu v roce 2007 byly položeny základy zajímavých spoluprací na budoucích projektech trvalých i dočasných instalací. V budoucnu tak bude vytvořen prostor pro podobné slavnosti světla i ve střední Evropě.

Pod pokličkou festivalu

Snad každého světelného designéra, ale především světelného technika vedle výsledného efektu zajímá i cesta, jak tohoto požadovaného efektu dosáhnout. Vzhledem k partnerství společnosti Citelum v tomto projektu jsme měli jedinečnou příležitost volně se na jednotlivých instalacích pohybovat ještě v době přípravy festivalu.

O přípravu se kromě světelným designérů stará také několik set techniků a světelných techniků, kteří připravují instalace mnoho dní před příjezdem návštěvníků. Celá příprava jedné projekce počínaje konceptem, přes návrh, technické řešení a konče realizací v některých případech trvá i déle než jeden rok. Příprava na další ročník tudíž často začíná již několik dní po skončení samotného festivalu. To vše se neobejde bez silných partnerů pro-

jektu, kteří po finanční stránce svým příspěvkem umožní projekt realizovat. Nejvýznamnější roli však sehrává město Lyon.

Pro realizaci samotných instalací je k dispozici široká technická základna. V oblasti osvětlovací techniky jsou využita jak jednoduchá svítidla s klasickou žárovkou, tak skupiny divadelních projektorů s otočnými hlavami pro dynamickou projekci. Tyto projektory mohou synchronizovaně pracovat v definovaných plánech nejčastěji na základě protokolu DMX. Často jsou využívány barevné filtry, audiodoprovod nebo nečekané kombinace technických prvků.

A jaká zařízení jsou použita konkrétně?

... něco musí zůstat pod pokličkou.

Obr. 9. Osvětlení bazilik v roce 2006. Sekvence z rozsáhlé audiovizuální projekce, která se rozprostírala na ploše několika kilometrů na břehu řeky. Do projekce bylo zapojeno několik různých technických prostředků, divadelní technikou počínaje, přes synchronizační kabely, které pokrývaly několik kilometrů mezi všemi budovami, jež byly do projekce zapojeny, až po audiotechniku, která ozvučila projekci až na protější břeh